

אסטרטגיה כלכלית לקידום השקעות במשק כנס מכון אהרן 2019

פרופ' צבי אקשטיין

ראש מכון אהרן למדיניות כלכלית

דיקן בית ספר טיומקין לכלכלה, המרכז הבינתחומי הרצליה

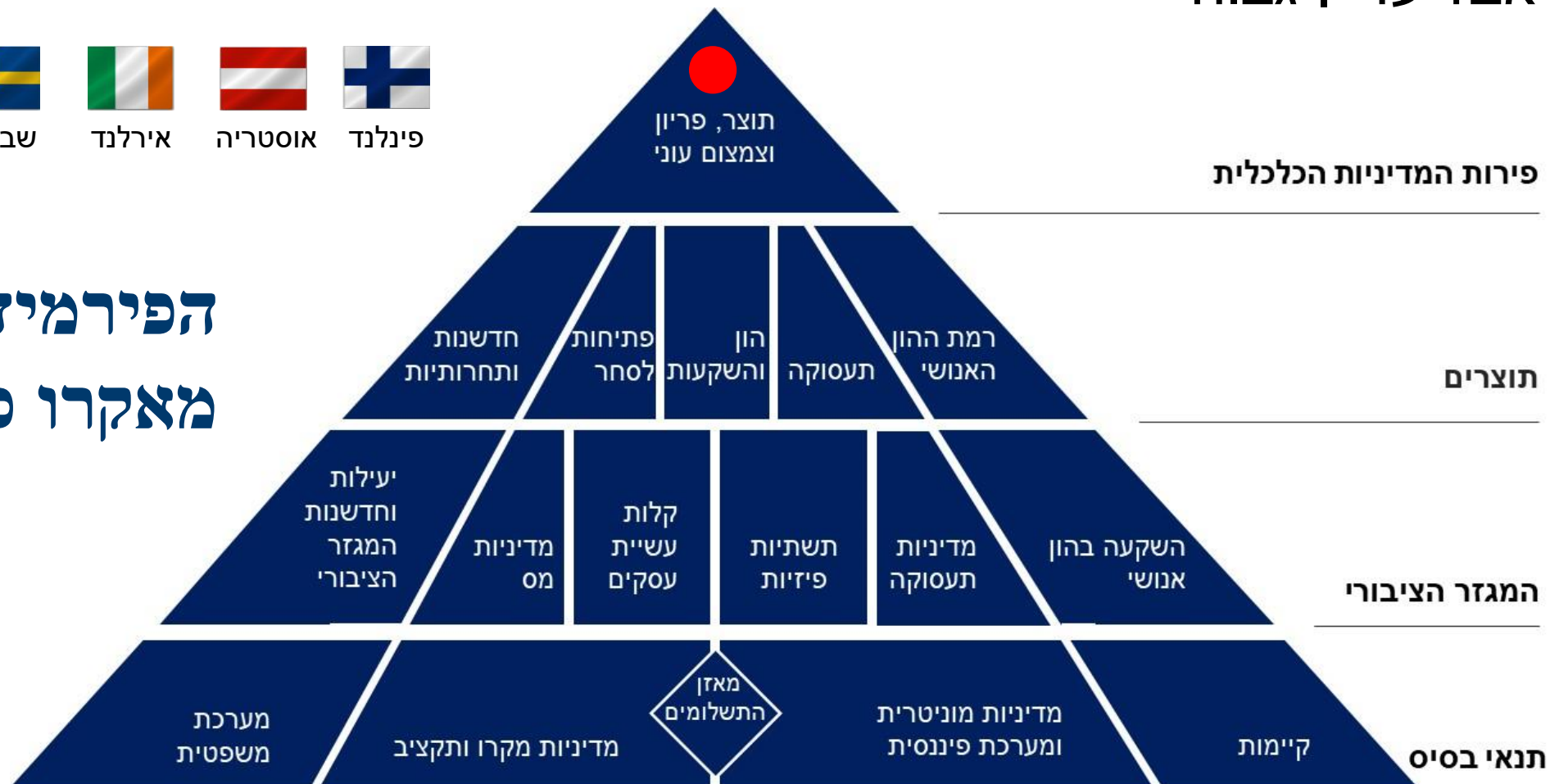
16 במאי 2019

תוצר נמוך ועוני גבוה. למה?

- תוצר נמוך מקבוצת מדינות מובילות (מדינות הסמן) ב 30% מזה 40 שנה, ועוני יורד אבל עדיין גבוה

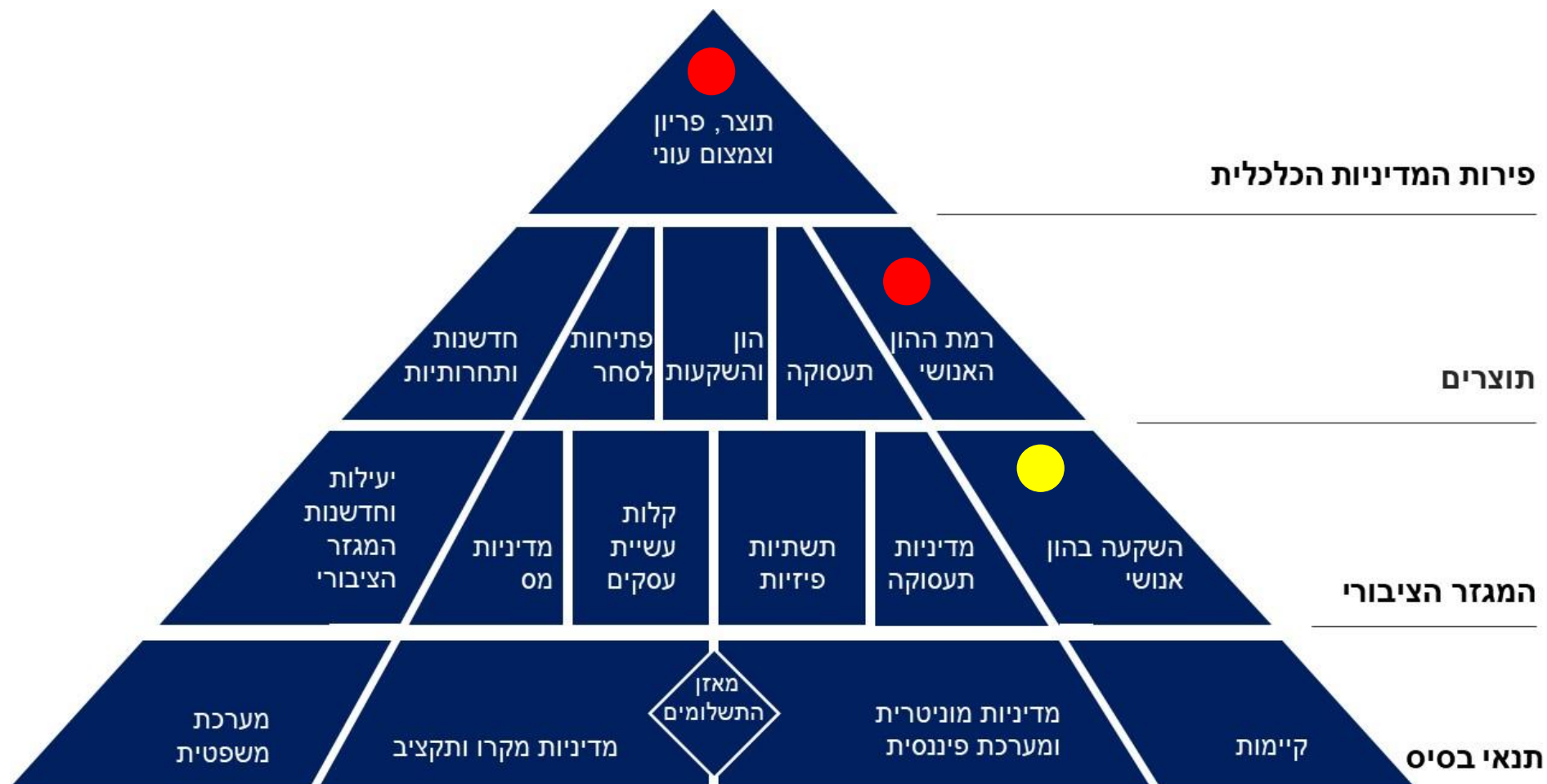

הפירמידה כמודל
מאקרו כלכלי

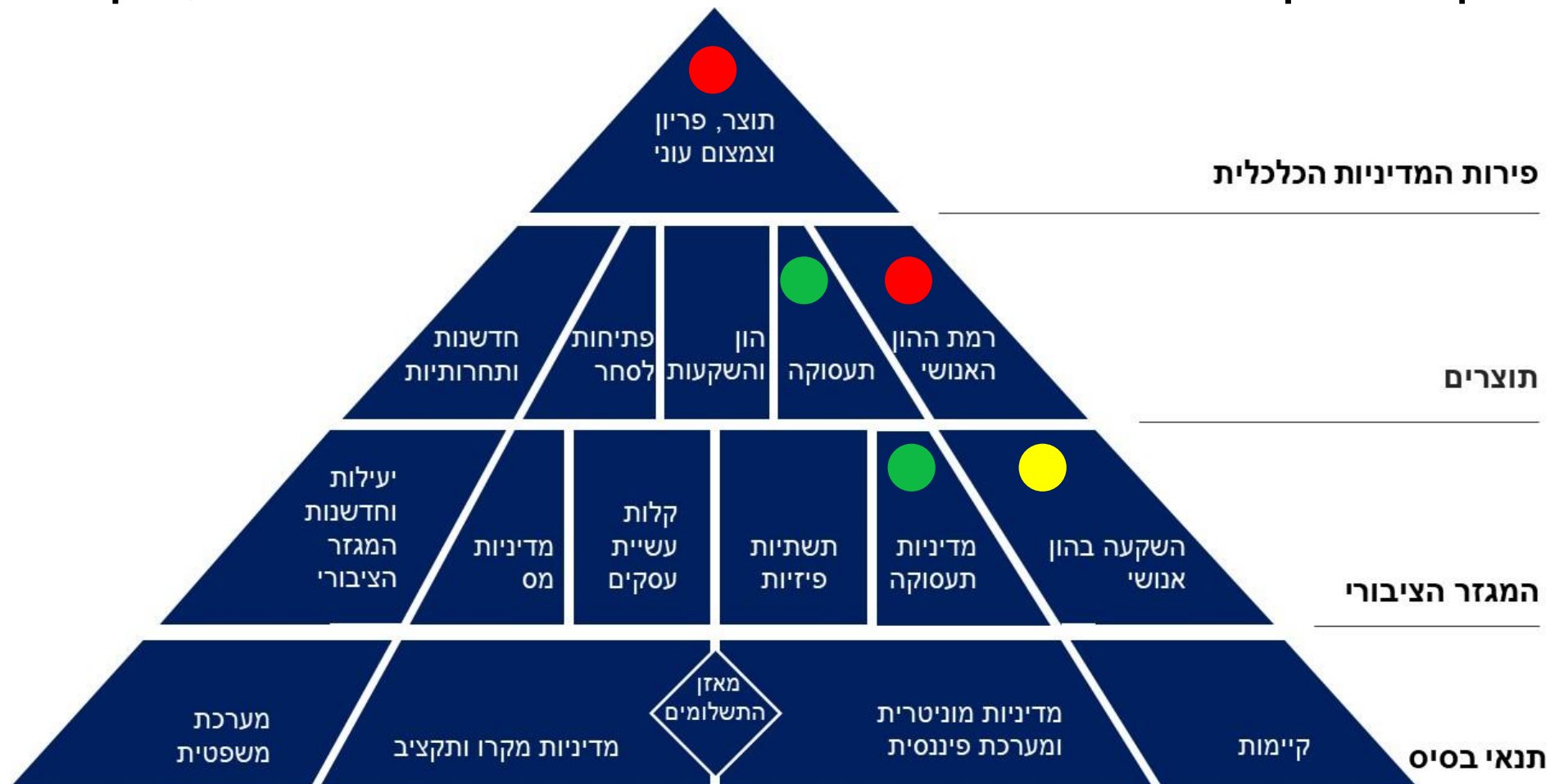
תוצר נמוך ועוני גבוה. למה?

- סיבה: רמת הון אנושי נמוכה ב 11% למרות ההשקעה (PIAAC+שנות לימוד)

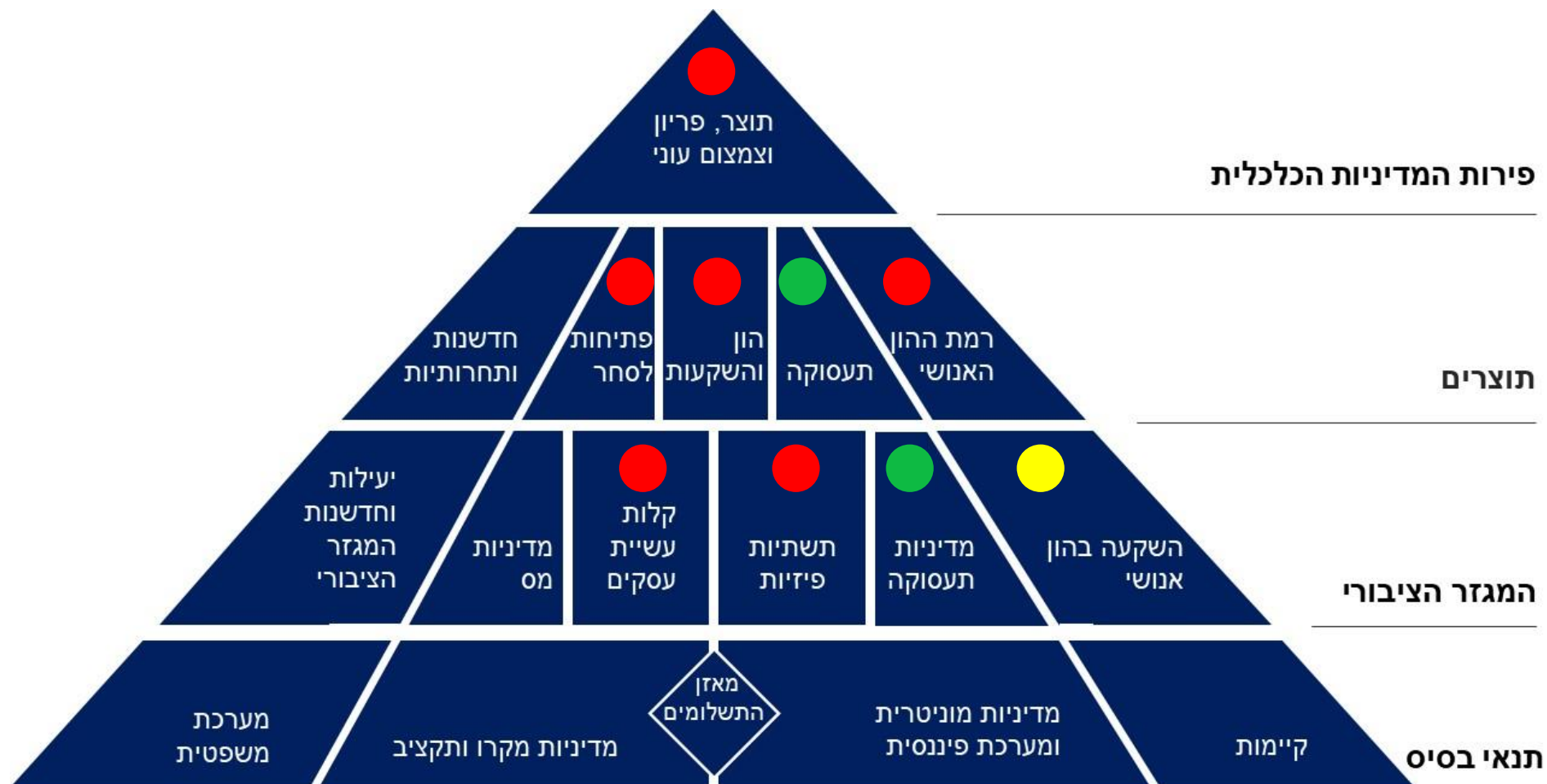
תוצר נמוך ועוני גבוה. למה?

- מאידך: רמת תעסוקה גבוהה כתוצאה ממדיניות ממשלתית
- התעסוקה תוסיף להשתפר במידה והמלצות ועדת 2030 ייושמו, וכך גם ההון האנושי

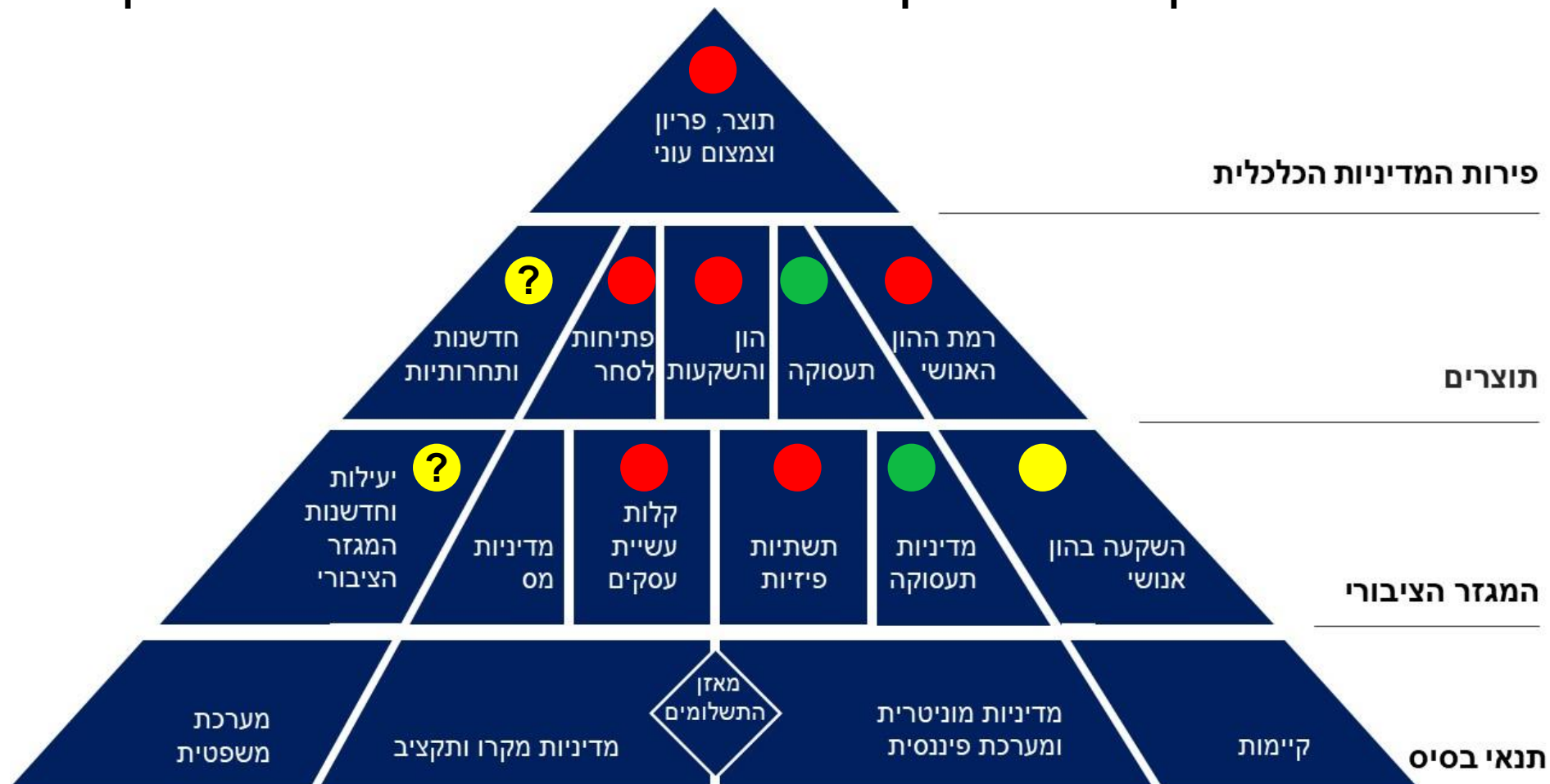
תוצר נמוך ועוני גבוה. למה?

- סיבה: רמה נמוכה של הון פרטי והון ציבורי, בירוקרטיה מכבידה, פתיחות יורדת

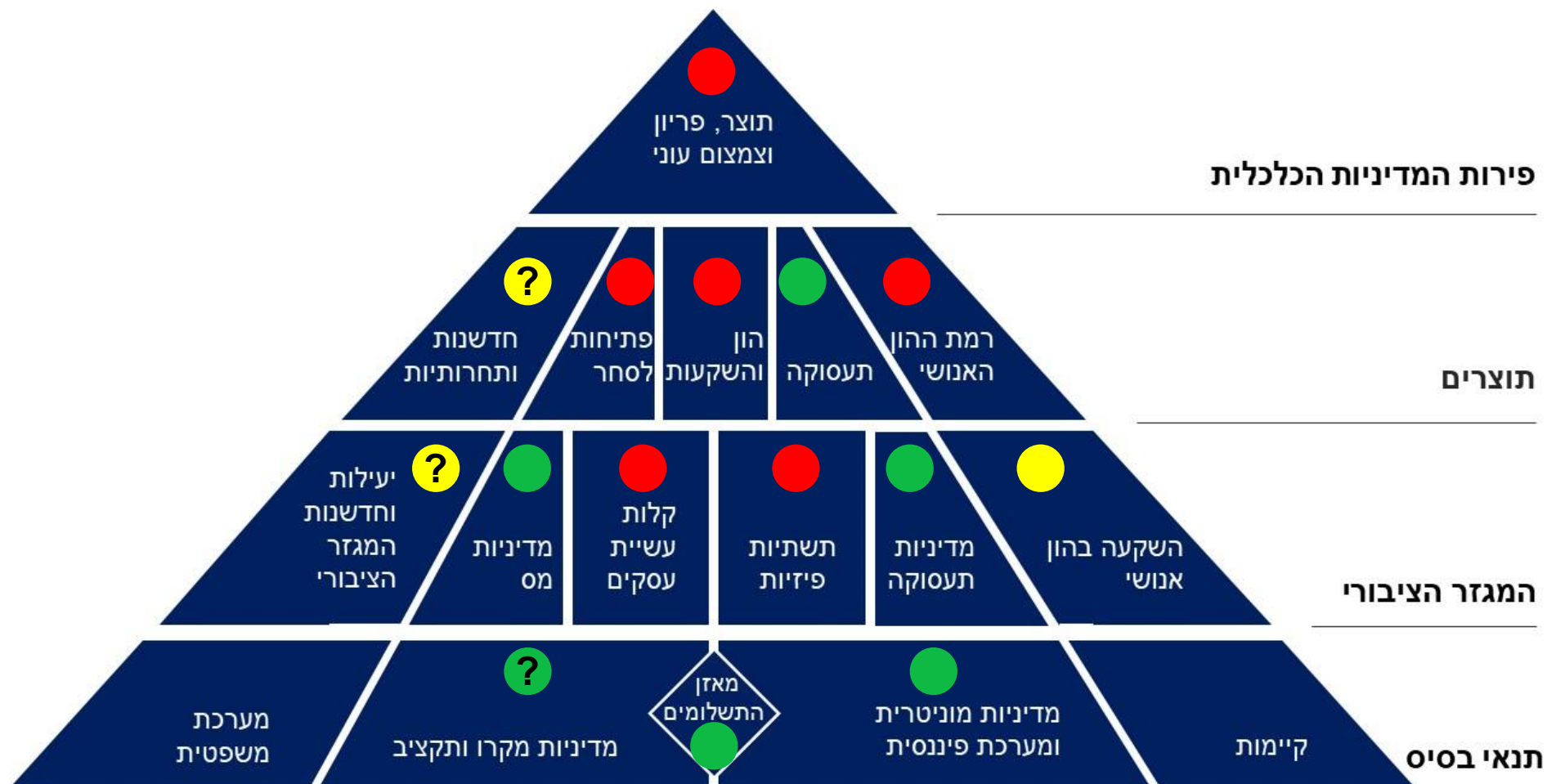
תוצר נמוך ועוני גבוה. למה?

- האם החדשנות בהיי טק מחלחלת לשאר המשק?
- רמה גבוהה של מחקר ופיתוח אך רמה נמוכה של ICT בכלל המשק

תוצר נמוך ועוני גבוה. למה?

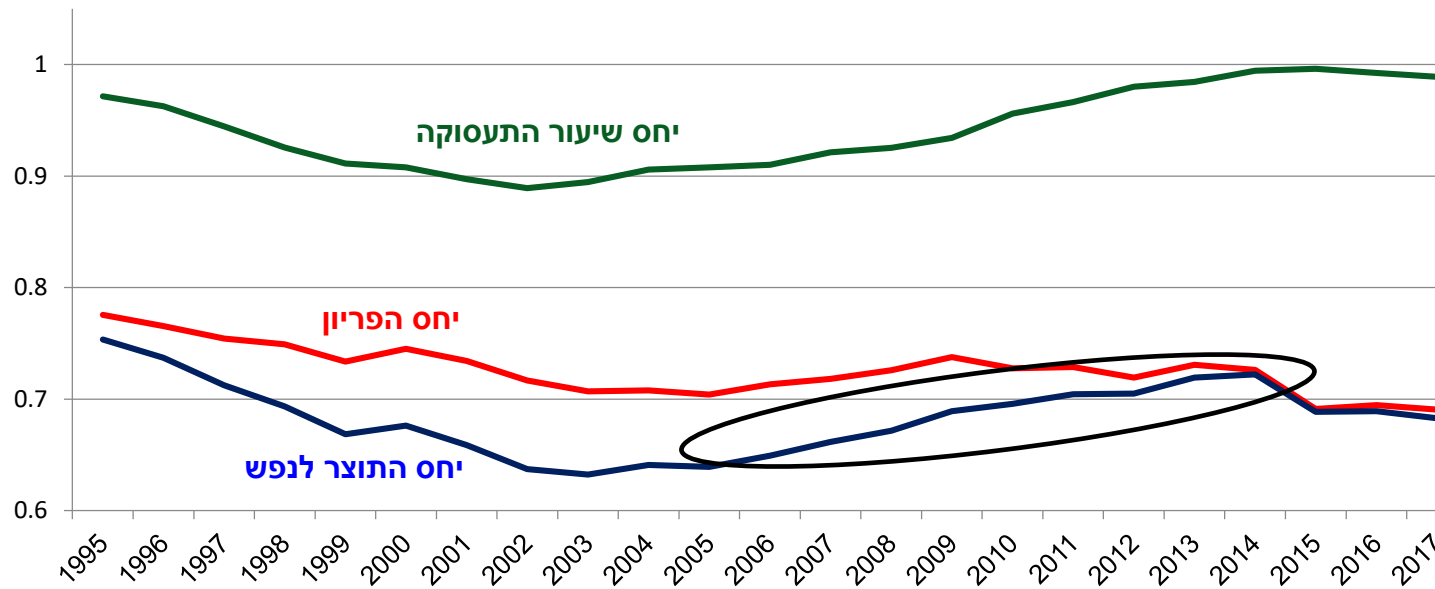
- תנאי הבסיס בישראל תומכים ביציבות כלכלית, יש להמשיך ולהקפיד על משמעת תקציבית - היקף ממשלה של ~40% תמ"ג ותוואי יציב של חוב-תוצר סביב 60%

לאן המשק הולך ב 2030?

- צמיחת התוצר מורכבת מצמיחה בפריון ומצמיחה בסך שעות העבודה
- צמיחת התוצר בעשור האחרון - 3.5% לשנה

יחס תוצר לנפש, יחס הפריון ויחס שיעור התעסוקה בין ישראל למדינות הסמן

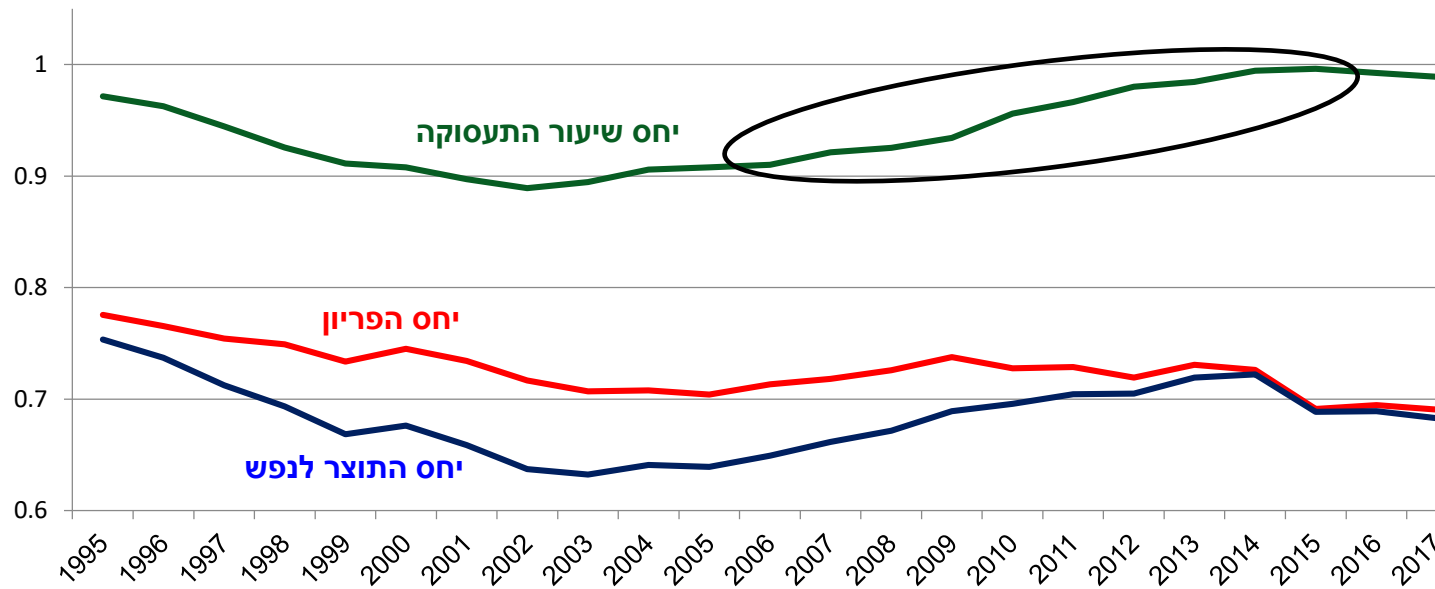

לאן המשק הולך ב 2030?

- צמיחת התוצר מורכבת מצמיחה בפריון ומצמיחה בסך שעות העבודה
- צמיחת התוצר בעשור האחרון - 3.5% לשנה
- שעות העבודה - עלייה של 2.6% לשנה ← 74% מהצמיחה

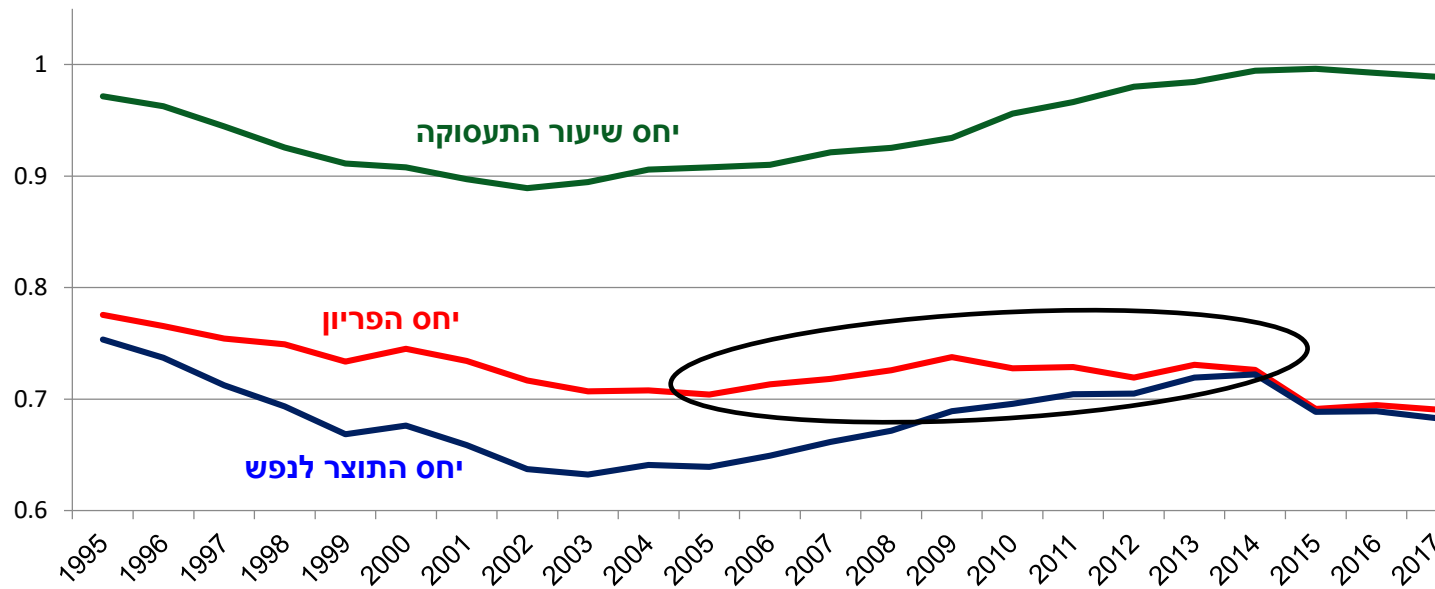
יחס תוצר לנפש, יחס הפריון ויחס שיעור התעסוקה בין ישראל למדינות הסמן

לאן המשק הולך ב 2030?

- צמיחת התוצר מורכבת מצמיחה בפריון ומצמיחה בסך שעות העבודה
- צמיחת התוצר בעשור האחרון - 3.5% לשנה
  - שעות העבודה - עלייה של 2.6% לשנה ← 74% מהצמיחה
  - הפריון - עלייה של 0.9% לשנה ← 26% מהצמיחה

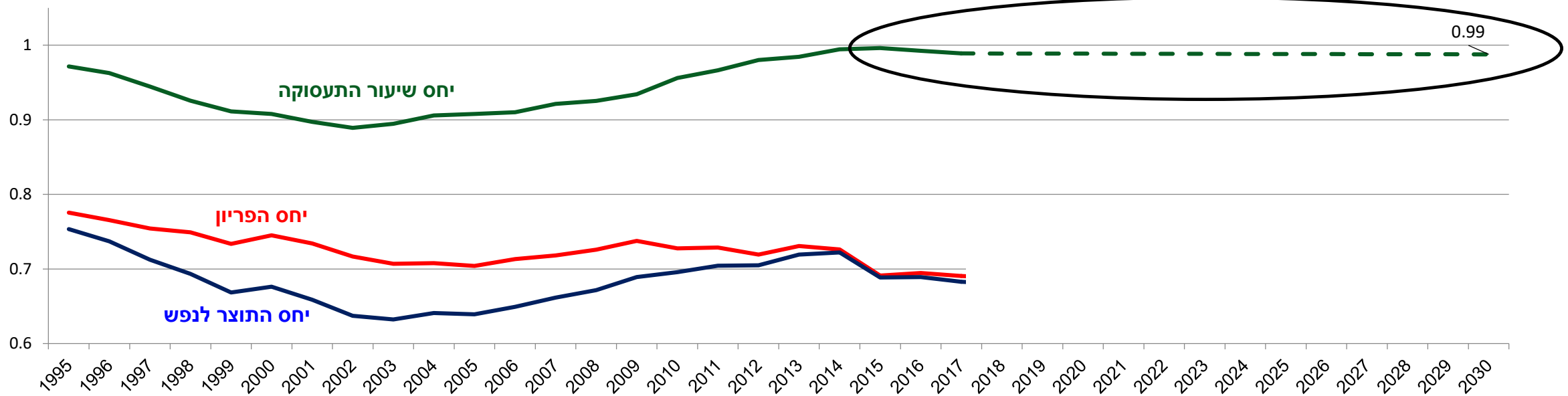
יחס תוצר לנפש, יחס הפריון ויחס שיעור התעסוקה בין ישראל למדינות הסמן

לאן המשק הולך ב 2030?

- צמיחת התוצר מורכבת מצמיחה בפריון ומצמיחה בסך שעות העבודה
- צמיחת התוצר בעשור האחרון - 3.5% לשנה
  - שעות העבודה - עלייה של 2.6% לשנה ← 74% מהצמיחה
  - הפריון - עלייה של 0.9% לשנה ← 26% מהצמיחה
- תחזית מכון אהרן: קצב צמיחת התעסוקה יואט משמעותית ל-1.6%

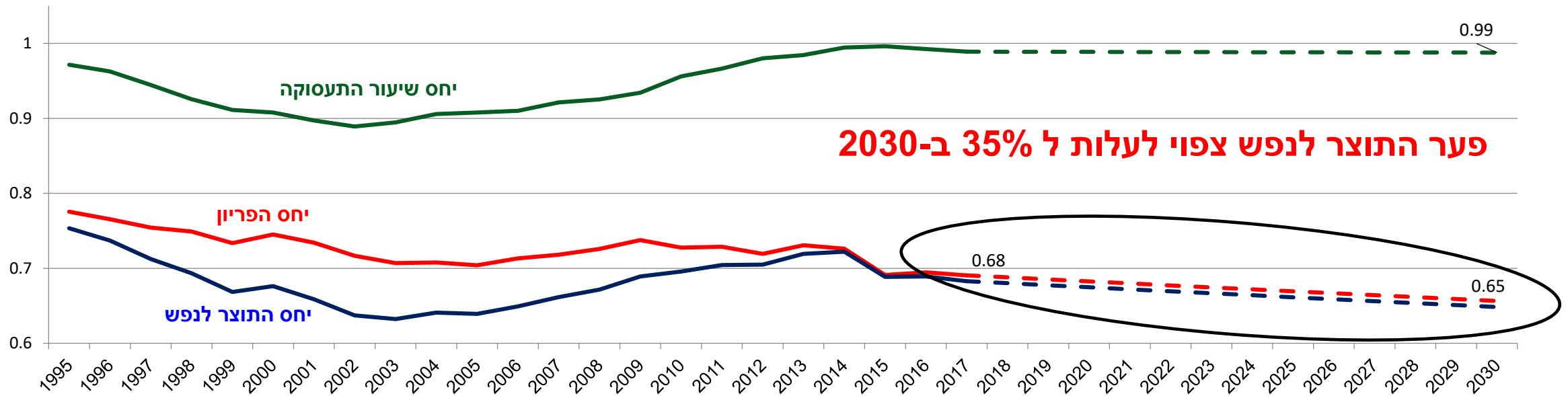
יחס תוצר לנפש, יחס הפריון ויחס שיעור התעסוקה בין ישראל למדינות הסמן

לאן המשק הולך ב 2030?

ללא רפורמות והשקעות תומכות פריון – התדרדרות במצב היחסי של ישראל

יחס תוצר לנפש, יחס הפריון ויחס שיעור התעסוקה בין ישראל למדינות הסמן

מה עושים? מתחילים מזיהוי הגורמים לפער הפריון

פער הפריון
ממדינות הסמן

\$26

100%

מה עושים? מתחילים מזיהוי הגורמים לפער הפריון

פער הפריון ממדינות הסמן	● הון ציבורי	● הון ICT ציבורי		
\$26	=	\$8	+	\$1
100%	=	30%	+	3%

- מחסור עצום בתשתיות ציבוריות ובעיקר תשתיות תחבורה
- הון ICT ציבורי לנפש רק 42% ממדינות הסמן

מה עושים? מתחילים מזיהוי הגורמים לפער הפריון

פער הפריון ממדינות הסמן	הון ציבורי	הון פרטי	הון ICT ציבורי
\$26	\$8	\$8	\$1
100%	30%	31%	3%

- מחסור עצום בתשתיות ציבוריות ובעיקר תשתיות תחבורה
- הון ICT ציבורי לנפש רק 42% ממדינות הסמן
- רמת ההון במגזר העסקי לשעת עבודה - פחות ממחצית ממדינות הסמן

מה עושים? מתחילים מזיהוי הגורמים לפער הפריון

פער הפריון ממדינות הסמן	הון ציבורי	הון ICT ציבורי	הון פרטי	הון האנושי
\$26	\$8	\$1	\$8	\$5
100%	30%	3%	31%	20%

- מחסור עצום בתשתיות ציבוריות ובעיקר תשתיות תחבורה
- הון ICT ציבורי לנפש רק 42% ממדינות הסמן
- רמת ההון במגזר העסקי לשעת עבודה - פחות ממחצית ממדינות הסמן
- רמת ההון האנושי – פער של 11% (PIAAC), וגדול אף יותר בחציון התחתון ובענפי המסחר והשירותים

מה עושים? מתחילים מזיהוי הגורמים לפער הפריון

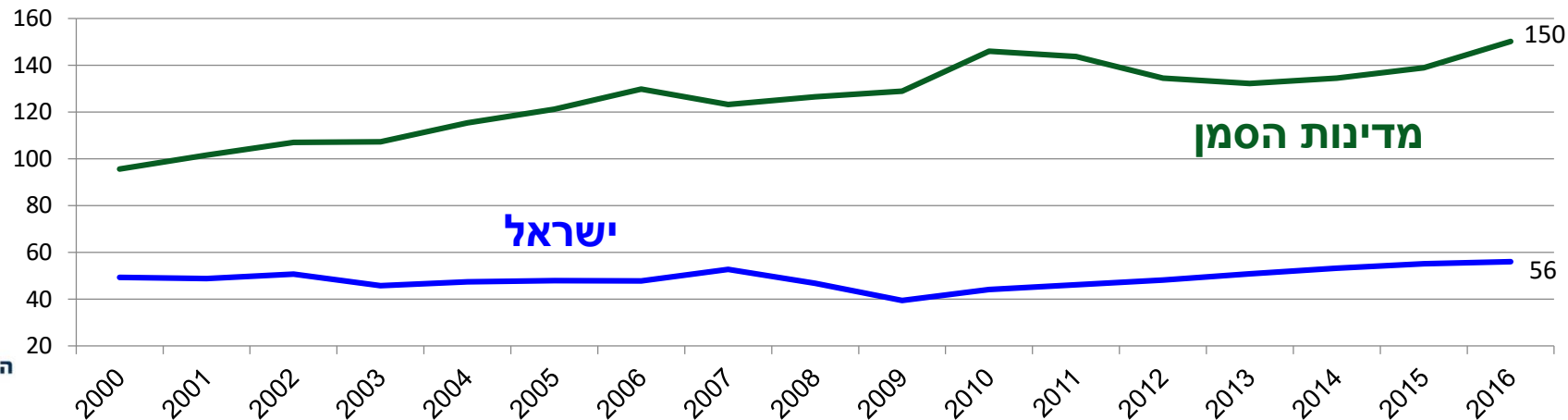
פער הפריון ממדינות הסמן	הון ציבורי	הון ICT ציבורי	הון פרטי	הון האנושי	הפריון הכולל
\$26	\$8	\$1	\$8	\$5	\$4
100%	30%	3%	31%	20%	16%

מרבית גורמים אלו נקבעים על ידי מדיניות המגזר הציבורי
 מה צריך לעשות? אבני דרך למדיניות כלכלית של הממשלה החדשה

יעד 1: ב-2025 מגזר ציבורי חדשני כמו בשבדיה

- **חדשנות ויעילות המגזר הציבורי חיוניים לקידום המשק**
- מיסוי, קידום עסקים, הורדת בירוקרטיה, התמקדות בענפים המקומיים (65% מהמגזר העסקי)
- **השקעה ממשלתית ב ICT במדינות המובילות** גרמה לקידום דיגיטציה בכלל המשק
- **התרומה של השקל שולי של ההשקעה** בחדשנות המגזר הציבורי גבוהה במיוחד
- **על ענף ההיי טק להתגייס ולעזור לקידום מגזר ציבורי חדשני ויעיל**

השקעה בהון ICT ציבורי לנפש בישראל ובמדינות הסמן, 2000-2016
דולרים קבועים, 2010

מלאי הון ICT ציבורי
לנפש 42% ממדינות
הסמן, בשלישייה
האחרונה ב-OECD

יעד 2: ב-2025 קלות עשיית עסקים כמו בשבדיה

- **ביורוקרטיה לא יעילה מגבירה את אי הוודאות ומהווה מס ריאלי על הפעילות העסקית**
- **המצב בישראל כמעט ואינו משתפר כבר שנים, למרות העיסוק הממשלתי הנרחב**
- **מדינות מפותחות משקיעות מאמצים בחקיקה, מדידה והקמת יחידות יעודיות בנושא**

האמצעים ההכרחיים להצלחה הם:

- **קביעת יעד כמותי מדיד להפחתת עלות הביורוקרטיה**
- **מדידת עלות הביורוקרטיה (מודל ה-SCM)**
- **יחידה לטיוב הרגולציה, עם סמכויות בחקיקה לחיוב המשרדים במדידה וביישום**
- **הקמת מועצה עצמאית לבקרה רגולטורית (RIA)**

יעד 3: ב-2030 קו המטרו הראשון מופעל

- על מנת לסגור את פער ההון הציבורי יש להכפיל את ההשקעה השנתית ל- 3.5% תוצר
- העלות המוערכת של המטרו בגוש דן: כ-150 מיליארד ₪ - החלטה היום, תחילת ביצוע עוד 5 שנים
- הקמת רשות מטרופולינית ו "חוק המטרו" (עם אחריות כוללת לחברה ממשלתית על ההקמה)
- איך מממנים? התושבים והעסקים במרכז הם הנהנים העיקריים מהמטרו
- הקמה ע"י חברה ממשלתית שתמומן בחוב מגובה בתזרים מהמקורות הבאים:
- מיסוי כתוצאה מהגדלת הפעילות הכלכלית ועליית ערך הקרקע המיועד לחברה המקימה
- מכירת קרקעות מדינה בתוואי המטרו ("הסכם גג" עם החברה הממשלתית)
- עלות ישירה מתקציב הממשלה ו- PPP

- התוצאה: מימון לא מעוות כלכלית וללא גידול משמעותי ביחס חוב-תוצר

יעד 4: ב-2025 מערכת הכשרה מקצועית והטכנולוגית לקידום ההון האנושי

- **חזון ועדת התעסוקה 2030:**
  - **עידוד צמיחה תוך צמצום העוני** באמצעות הגברת התעסוקה
  - **מיצוי ושדרוג ההון האנושי של העובדים**, לשם העלאת פיריון העבודה, תמיכה בצמיחה יציבה של המשק והתמודדות מיטבית עם התמורות הדמוגרפיות ועם השינויים התדירים בשוק התעסוקה
- **עדכון יעדי התעסוקה**, ובפרט לנשים ערביות, גברים חרדים ואנשים עם מוגבלות
- **לראשונה - יעדי איכות תעסוקה (במונחי שכר נומינלי)**. המטרה – צמצום פער שכר לנשים, גברים ערבים, נשים חרדיות
- **האמצעי המרכזי לקידום החציון התחתון של המועסקים – רפורמה בהכשרה המקצועית והטכנולוגית**

רפורמה בהכשרה המקצועית והטכנולוגית

- **קהלי היעד העיקריים:** צעירים הנכנסים לשוק העבודה או מובטלים, ועובדים שיש חשש לכך שמקצועם נעלם
- **קריטריון איכות -** עבור הכשרה בהיקף של מעל 400 שעות **תשואה של 6% לפחות**, במונחי שכר, מול השכר הצפוי ללא ההכשרה
- עם ביצוע הרפורמה המוצעת **יורחב היקף המשתתפים** בהכשרות מסובסדות אשר יעמדו ביעד האיכות
- חיזוק והרחבת הלימודים **על פי הביקושים בשוק**, כולל תחומים שלא קיימים במערכת כיום, תוך הוועצות עם המעסיקים
- רצף אקרדיטציה ללומדים, **ללא תקרת זכוכית**, ועידוד מכללות טכנולוגיות ואקדמיות

הועדה לקידום ענפי המסחר והשירותים

- **ענפי המסחר והשירותים מהווים כ-65% מהמגזר העסקי, כולל מרבית העובדים מהחציון התחתון – עד עתה מעט תשומת לב**
- **הועדה הוקמה ע"י שר הכלכלה והתעשייה, בהובלה משותפת של משרד הכלכלה והתעשייה ומכון אהרן**
- **במדינות הסמן ענפים אלו הם מהמובילים בצמיחה הכלכלית ובקידום חדשנות ותחרותיות**
- **היעד: ענפים אלו יהוו מנוע צמיחה משמעותי גם בישראל**

תודה